

Research Article

Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliğinin Önemi

Oussama TIDJANI¹

Geliş / Received: 1/12/2021

Revize / Revised: 30/12/2021

Kabul / Accepted: 05/01/2022

ÖZET

Toplumların geleceğe güçlü bir alt yapı oluşturabilmesi için yarınlarmızın yapı taşı öğrencilerin güvenli okul ortamlarında her türlü tehlikeden uzak tutulması gerekir. Sağlıklı ve güvenli okul; öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer okul çalışanlarının kendilerini bedenen ve psikolojik olarak iyi hissettikleri öğrenme ve öğretmeye elverişli ortamdır. Bu ortamın oluşması ise iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarıyla mümkün olacaktır. Okullarda iş sağlığı ve güvenliğine önem verilmesi tehlikelerin ve tehlikelerden kaynaklanan risklerin oluşmaması ya da gerekli önlemlerin alınabilmesi açısından son derece önemlidir. Bu araştırmanın amacı, okullarda yoğun iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının eğitim yöneticileri açısından eğitim yönetimine negatif etkilerinin incelenmesidir.

ANAHTAR KELİMELELER: - Okul, İş Sağlığı, İş Güvenliği, Risk Değerlendirmesi.

¹ Oussama TIDJANI, İnşaat Mühendisliği Bölümü, İstanbul Aydın Üniversitesi, İSTANBUL

*Corresponding author: oussamatidjani@stu.aydin.edu.tr

The Importance of Occupational Health and Safety in Schools

ABSTRACT

In order for societies to create a strong infrastructure for the future, students, who are the building blocks of our future, must be kept away from all kinds of dangers in safe school environments. healthy and safe school; It is an environment conducive to learning and teaching where students, teachers and other school staff feel physically and psychologically well. The creation of this environment will be possible with occupational health and safety practices. It is extremely important to give importance to occupational health and safety in schools in order to avoid hazards and risks arising from hazards or to take necessary precautions. The aim of this research is to examine the negative effects of intensive occupational health and safety practices in schools on educational administration in terms of education administrators.

KEYWORDS: - *School, Occupational Health, Occupational Safety, Risk Assessment*

1. GİRİŞ

Eğitim sektörü okul öncesinden lisansüstü eğitime kadar birçok farklı yaş grubundan insanı içine alan büyük sektördür. Geleceğimizin iş gücünü oluşturan çocuk ve gençlerin zamanlarının büyük bir kısmı okullarda geçmektedir. Ülkemizde yaklaşık 17 milyon civarında öğrenci farklı okullarda çeşitli tehlikeli durumlarla karşı karşıya eğitim görmektedir. Yine bu okullarda öğretmeninden hizmetlisine bir milyondan fazla kişi de çalışmaktadır. Okullarda zaman zaman sağlıksız ve güvensiz koşullardan kaynaklı kazalar ve hastalıklar hatta kayıplar yaşanabilmektedir. Bu istenmeyen durumların önüne geçebilmek adına kaza ve hastalıklar meydana gelmeden okullarda koruyucu önlemlerin alınması hayati bir öneme sahiptir.

Eğitim bir toplumun gelişmesi ve uygarlaşmasında çok büyük bir rol oynamaktadır. Bu nedenle hemen hemen dünyanın her yerinde eğitime büyük bütçeler ayrılmaktadır. Toplumun temel yapı taşlarından biri olan okullarda meydana gelen kaza ve hastalıklar istenmeyen sonuçlarla yöneticileri, öğretmenleri, öğrencileri ve velileri etkilemektedir.

Okullarda önlem alınmayan her durum yüzünden öğrenciler ve çalışanlar kazalarla karşı karşıya gelebilmektedir. Okullarda yaşanan bu kazalar kimi zaman maddi kayıplarla sınırlı kalırken kimi zamanda uzuv kaybı, ölüm gibi daha ağır sonuçlar doğurmaktadır.

Okullarda pencereden düşme, okul servisi kazaları, okul yemeğinden, dumandan, okul sütünden, cıvadan zehirlenme, tavandan parça düşmesi, elektrik panosundan yangın çıkması, kapı kolunun öğrencinin koluna saplanması, kale direği devrilmesi, çatıdan düşme vb. çok farklı nedenlerle kazalar meydana gelmektedir. Önlem alınmayan her durum gelecekte yaşanacak kazalarında birer habercisidir. OİSG çalışmaları sayesinde birtakım önlemler alınarak kazaların şiddet ve sayısında ciddi azalmalar yaşanabilir ve okullar daha güvenli hale getirilebilir.

2. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

2.1. İş Sağlığı ve Güvenliği

2.1.1. İş Kavramı

İş, sosyal ilişkilerde, amaca yönelik, bilinçli ve bilgili insanların çabasıdır. Ekonomik açıdan iş; mal ve hizmetlerin üretimi, araştırılması, keşfi, dağıtımı ve kullanımı için süreklilik ve düzenlilik gösteren her türlü çabaya denir. En az iki hareketle yapılabilecek üretim mesleklerinde bir ürün ve eşyayı tanımlar. Hizmet sektöründe iş; kişinin yararına ve faydasına sunulan, bakım, onarım, denetim, kontrol vb. aktiviteye denir. Bu iş tanımları insanlık tarihinin temelini oluşturur. Çünkü iş, insan ihtiyaçlarını ortadan kaldırma noktasında başlamaktadır. Bireylerden gruplara, gruplardan toplumlara dağıtılmaktadır. Zaman içinde, herkesin yetenek ve birikimiyle elde edilen başarı ve faydalar, işten mesleğe giden yolun temeli olmuştur [1].

2.1.2. İşçi Kavramı

Bir iş sözleşmesine dayanarak çalışan gerçek kişiye işçi denir. İşçi tanımı yapılırken, 2821 sayılı kanunun 2'nci maddesinde olduğu üzere, iş sözleşmesine dayanarak çalışma yeterli görülmesi, iş sözleşmesinin unsurları olan

“herhangi bir işte” ve “ücret karşılığı çalışmak” ibarelerine ayrıca yer verilmemiştir. İşçi tanımında işgücünü işverene sunan bir varlık olarak “gerçek kişi” özelliği vurgulanmıştır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere bir gerçek kişinin işçi sayılabilmesi için bir iş sözleşmesine dayanarak çalışması gerekmektedir. Yani tarafların serbest iradesi ile kurulmuş bir sözleşme ilişkisinin olması gerekmektedir. Bu nedenle de ceza evlerindeki tutuklu ve hükümlüler, çocuk ıslah evlerindeki çocuklar kanun ve yönetmelikler çerçevesinde cezaevinde kendilerine yaptırılan işler sebebiyle işçi sayılmazlar. Ayrıca iş akdiyle çalışmakla birlikte İş Kanunu'nun 4/1 madde hükmünde yer alan işlerde çalışanlar ve kişiler işçi sayılmazlar. Yani İş Kanunu'nun tabi işyerlerinde çalışmaları gerekir [2].

2.1.3. İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramı

Günümüzde, hızlı teknolojik gelişme endüstriyel kazalarda ve meslek hastalıklarında artışa yol açmaktadır. Teknolojik gelişime paralel olarak ortaya çıkan bu tablonun kaynağının, teknolojinin sağladığı gerekli önlemleri alamaması veya alınan önlemlere uymamak olduğu görülebilir [3]. İş sağlığı ve güvenliği önlemleri, temel insan haklarından biri olarak kabul edilir. Bu, insanların profesyonel risklerden arındırılmış bir ortamda çalışma, sağlıklı gelişimlerini sürdürme, sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı sağlama ve çalışanın beden ve ruh bütünlüğünü koruma hakkının bir sonucudur. İşçileri, işçinin sağlığını ve güvenliğini korumadan çalışmaya zorlamak, sosyal açıdan sağlıklı bir yapıdır. İş sağlığı için önemli olan sadece vücut sağlığı değildir. Bu bakımdan, çalışanın zihinsel sağlığının yanı sıra fiziksel sağlığın korunması da çalışan sağlığının bir parçasıdır. Zihinsel sorunların, özellikle sanayideki çalışma düzeninin işçilerin zihinsel bozukluklarını arttırdığı durumlarda ve işçilerden monoton ve yalnızca planlanmış mekanik hareketlerin beklendiği durumlarda ortaya çıkması bir gerçektir. Bu duruma göre, çalışanların hem fiziksel hem de ruhsal olarak sağlık durumlarını sağlamak, iş sağlığı açısından önemli bir konudur. İşçinin korunması, işverenin iş yürütmedeki tehlikelerinin ortadan kaldırılması veya azaltılması konusundaki yükümlülüklerine ilişkin bir dizi teknik kuraldır [4].

2.2. İş Sağlığı ve Güvenliği Sorunları

2.2.1. İş Kazası Kavramı

İş sağlığı ve güvenliğinin temel amacı çoğu işçiyi endüstriyel kazalardan ve önlenemez meslek hastalıklarından korumaktır. Bir kaza genellikle beklenmedik bir şekilde, gerçekleşme ihtimalinin olmadığı ve çoğu zaman hasar olarak ifade edilebilecek herhangi bir durum olarak tanımlanır. Bir başka tanımda, uygun olmayan davranışlardan veya işletmelerde işin durmasına veya kesintiye uğramasına neden olan teknik bir arıza nedeniyle, insanlara ve / veya mülke zarar vermesi nedeniyle beklenmedik bir şekilde meydana gelen istenmeyen bir olay olarak tanımlanabilmektedir. Öte yandan, uluslararası kuruluşların daha genel bir tanımı olduğu görülmektedir [5]. Dünya Sağlık Örgütü (WHO); “Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) bunu, çoğunlukla bir süre kişisel yaralanmaya, makine, ekipman ve ekipmana zarar verilmesine veya bir süre üretimin askıya alınmasına yol açan, planlanmamış bir olay olarak nitelendirdi”; İş sırasında veya sırasında meydana gelen ölüm, yaralanma veya hastalığa neden olabilecek kazalar. ” Avrupa Birliği İstatistik Ofisi; Ani, iş sırasında fiziksel ve zihinsel zarara neden olan ani bir olaydır. ” Sonuç olarak, endüstriyel kazalar kavramı, mesleki risklerin en önemlisi ve çalışma hayatındaki kaza durumudur [6].

Şekil 1.İş kazalarına örnekler [6].

2.2.2. Meslek Hastalığı Kavramı

Sağlık sektöründe çalışma yaşamının iki ana göstergesi vardır; endüstriyel kaza ve meslek hastalığı. İş kazaları ve meslek hastalıkları, çalışma hayatının karakteristik sağlık sorunları ve bu sorunlara neden olan etkenler iş ortamındadır. Bu anlayışa göre meslek hastalığı, bir insanın çalışma hayatında karşılaştığı faktörlerin neden olduğu bir hastalıktır. Meslek hastalıkları, belirli mesleklerin özelliği olan hastalıklardır. Bu hastalıklarda yapılan çalışmalar ile hastalık arasında doğrudan bir nedensel ilişki vardır. Bu ilişkiler o kadar harika ki bir insan işe yaramazsa hastalık oluşmaz. Meslek hastalıkları çoğunlukla uzun süre maruz kalmadan kaynaklanan kronik hastalıklardır. İşyerinde bir etkene bir veya birkaç kez maruz kalmak, bir kural olarak, hastalığa yol açmaz, ancak meslek hastalıkları aynı çevreye uzun süre maruz kalması ve aynı etkene maruz kalması sonucu ortaya çıkar. Bu nedenle meslek hastalığının tanımı, belirli mesleklerde çalışmanın yanı sıra, belirli bir işyerinde uzun süre çalışabilme özelliğini de içermelidir. Ülkemizde Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda meslek hastalıklarının tanımı şöyledir: Meslek hastalıkları, yapılan işin veya yapılan işin niteliği nedeniyle sigortalıların tekrar eden sebeplerle maruz kaldığı geçici veya kalıcı bir hastalık, fiziksel veya zihinsel engellilik veya iş koşulları için [7].

2.2.3. Ramak Kala Olayı

Ramak Kala olayı, aniden meydana gelebilecek ve risk azaltma, olaylar ve sistemler olmadan büyük bir kazaya neden olabilecek bir veya daha fazla riskli olayı içeren bir durumu ifade eder. Ramak kala olayı, 12/29/2012 tarihli ve 28512 sayılı “Resmi Gazete” de yayımlanan “İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği” uyarınca; işyerinde meydana gelir; bir çalışan, işyeri veya iş ekipmanına zarar verebilecek ancak ona zarar vermeyecek bir olayı ifade eder. Dünyada işgücü koruma sorunlarının öncülerinden biri. Henry, 1931'de, kaynakçada "Kaza Piramidi", "Kaza Üçgeni" veya "Güvenlik Piramidi" adı altında "Endüstriyel kazaların önlenmesi" adlı bir konsept yarattı. Bu çalışmanın temel amacı, kazaların nedenlerini belirlemektir; Güvensiz olaylar esas olarak küçük hasarlara neden olur ve gerekli önlemler alınmazsa, zamanla ciddi hasara yol açacaktır [8].

2.2.4. Tehlikeli Durum ve Davranış

Tehlike, işyerinde veya dışarıda oluşabilecek hasar veya hasar potansiyelini ifade eder. Tehlikeli Durum; tehlikeler ve riskler için alınan önlemlerin ve korumanın bir veya daha fazlasının ortadan kalkması sonucunda her zaman bir kaza oluşabilecek gibi bir durumdur. Tehlikeli Hareket; tehlikeler ve riskler için ya da korumanın zayıf olduğu yerlerde, işçilerin tehlikeli bölgeye dahil olduğu veya tehlikeli bir bölgede bulunduğu herhangi bir önlem veya koruma bulunmadığı durumlarda oluşmasıdır [9].

3. SONUÇ

Risk değerlendirmesi, uygun önleyici tedbirlerin seçilmesi ve uygulanmasında da faydalı olur. Bu rehber içeriğinde verilen örnek Risk Kontrol Listesi, çalışma koşullarını değerlendirme konusunda bağımsız uygulamalar geliştirilmesi için bir model niteliğindedir. Risk değerlendirmesinde kullanılan en basit ve yaygın yöntem kontrol listeleridir. Öğretim kurumlarına hitap edebilecek şekilde oluşturulmaya çalışılan iş sağlığı ve güvenliği kontrol listeleri geliştirilmeye açık bir örnek olup beşinci bölümde verilmektedir.

Verilen örnekler ve iş sağlığı ve güvenliği kontrol listelerini bir dizi talimatlar olarak değerlendirilmelidir. Bu itibarla, her okul bu kontrol listelerine dayanarak kendi içerisindeki riskleri analiz edebilir. Ancak verilen kontrol listelerinin okula özel risk öğelerini tam olarak kapsamadığı konular varsa gerektiğinde kontrol listeleri amaca uygun şekilde sorular ilave edilerek genişletilip kullanılabilir.

Unutulmamalıdır ki; idareciler, öğretmenler, diğer çalışanlar ve öğrencilerin her birinin okul içindeki sağlık ve güvenliği sağlamak yönünde ayrı görev ve sorumlulukları vardır. Amaç, bu görev ve sorumlulukların gereği olarak beklenmeyen ve istenmeyen kaza ve olayları önlemeye yetecek ölçüde tedbirlerin bulunup bulunmadığını tespit etmek ve hangi konularda iyileştirmeler gerekiyorsa gerekli işlem ve tedbirleri buna göre uygulamaya koymaktır.

KAYNAKÇA

- [1] Burdurlu, A. R. (2014). *İş Sağlığı, İş Güvenliği ve Sağlık Sektörü*, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [2] Benokan, Ö. ve Özcan, T. (2007). *İş Kanunu ve Vergi Uygulaması*, Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayınları, Ankara.
- [3] Güngör, E. (2008), İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramının Toplam Kalite Yönetimi Açısından İrdelenmesi ve Talaşlı Üretim Sanayisinde İş Sağlığı ve Güvenliği Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [4] Başbuğ, A. (2013). *İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği*. Ankara: Türkiye Şeker Sanayi Sendikası.
- [5] Esin, A. (2004). Yeni Mevzuatın Işığında İş Sağlığı ve Güvenliği. *TMMOB Makine Mühendisleri Odası*, Ankara.
- [6] Kılıkış, İ. (2018), *İş Sağlığı ve Güvenliği*, Dora Yayıncılık, Bursa.
- [7] Bilir, N. ve Yıldız, A. N. (2014). *İş Sağlığı ve Güvenliği*, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- [8] Orhan, S. (2015). *Samsun Mesleki Eğitim Merkezi Öğrencilerinde İş Kazası, Ramak Kala Olay Sıklığı, Nedenleri ve Dürtüsellekle İlişkisi*, Uzmanlık Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi, Samsun.
- [9] Kavgacı, Y. (2018), *Hastane İşletmelerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Çalışan Performansına Etkisi: Burdur Kamu Hastaneleri Birliği Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.